O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

ZAMONAVIY INNOVATSION TADQIQOTLARNING DOLZARB MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR

mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami

(2024-yil 17-18-may)

(2-qism)

JIZZAX-2024

“Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar” mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali, 2024-yil 17-18-may. 461-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur’atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e’tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma’ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas’ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O‘ralov A.I.

Tahrir hay’ati a’zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., t.f.f.d.(PhD), dotsent Abdumalikov A.A., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), dots. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dotsent Alibayev S.X., p.f.f.d. (PhD) Halimov O‘.H., p.f.f.d.(PhD), dotsent Karshiyev A.A., f.f.f.d.(PhD), dotsent Sindorov L.K., t.f.f.d. (PhD), dotsent Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD), dotsent Mustafaqulov M.A., f.f.f.d. (PhD) Alibekov D.A.., f-m.f.f.d. (PhD) Sharipov X.F., ps.f.f.d.(PhD) Norbekova B.Sh., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Qayumov O.A., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma’ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

1. Аскероватамилла А., Ганбарова С.И. Применение технологии радиочастотной идентификации (rfid) в современной системе образования//Colloquium-journal. –2023. –№3(162). URL:https://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-tehnologiya- adiochastotnoy-identifikatsii-rfid-v-sovremennoy-sisteme-obrazovaniya.

2. А.С. Багдасарян, В.В. Бутенко, Ю.Б. Нечаев, Д.Н. Борисов, Н.Н. Винокурова, С.О. Николаева, Антенны для UHF RFID меток // Труды научной-исследовательского института радио. 2015г. №2, www.researchgate.net/publication/343412875

3. Хамзаев Д.И., Абдурахмонов С.М., Хамзаев И.Х. О процессе маркировки мешков готовой продукции на предприятие АО “Farg’onaazot” // Universum: технические науки. – 2023. – №7–1 (112). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/o-protsesse-markirovki-meshkov-gotovoy-produktsii-na-predpriyatie-ao-farg-onaazot.

4. Хамзаев Д.И., Абдурахмонов С.М., Хамзаев И.Х. О современных системах учета и маркировки продукции // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. – 2023. – 12 (117). URL: https://7universum.com/ru/tech/archive/item/16467.

5. Хамзаев Д.И., Хамзаев И.Х. Сравнительный анализ между RFID и NFC технологий // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. – 2024. –2 (118). URL: https://7universum.com/ru/tech/archive/item/.

6. Хамзаев Д.И., Хамзаев И.Х. структура и технические характеристики rfid метки // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. – 2024. –1 (118). URL: https://7universum.com/ru/tech/archive/item/16699.

7. Хамзаев Д.И., Хамзаев И.Х. Сравнительный анализ между RFID и NFC технологий // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. – 2024. –2 (118). URL: https://7universum.com/ru/tech/archive/item/16805.

8. Хамзаев Д.И., Хамзаев И.Х. структура и технические характеристики rfid метки // Universum: технические науки : электрон. научн. журн. – 2024. –1 (118). URL: https://7universum.com/ru/tech/archive/item/16699.

TURIZM SALOXIYATINI RIVOJLANTIRISHDA EKOTURIZM BO‘YICHA JAXON TAJRIBASINING O‘ZBEKISTONDAGI AMALIYOTI

Tirkacheva Farangiz Surat qizi
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm saloxiyatini rivojlantirishda ekoturizm bo‘yicha jaxon tajribasining o‘zbekistondagi amaliyoti haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Ekoturizm, barqaror turizm, atrof-muhitni muhofaza qilish, turizmni rivojlantirish, jamiyatning imkoniyatlarini kengaytirish, iqtisodiy manfaatlar.

Turizm uzoq vaqtdan beri jahon iqtisodiyoti, madaniy almashinuv va transchegaraviy tushunishga muhim hissa qo'shuvchi sifatida tan olingan. Biroq, turizmning an'anaviy shakllari ko'pincha tabiiy resurslar, madaniy yaxlitlik va jamiyat farovonligi hisobiga keladi. Atrof-muhit muammolari va ijtimoiy-madaniy mulohazalarning kuchayishiga javoban, ekoturizm sayohatdan zavqlanishni tabiiy va madaniy merosni saqlash bilan uyg'unlashtirishga intiladigan barqaror alternativa sifatida paydo bo'ldi.

Ekoturizm atrof-muhitni saqlaydigan, mahalliy aholining farovonligini ta'minlaydigan va tushuntirish va ta'limni o'z ichiga olgan tabiiy hududlarga mas'uliyatli sayohat sifatida ta'riflanishi mumkin. U atrof-muhitning barqarorligi, madaniy sezgirlik va jamoatchilik ishtiroki tamoyillarini o'zida mujassam etgan bo'lib, sayohatchilarga mezbon manzillarga salbiy ta'sirlarni minimallashtirish bilan boyitish tajribasini taklif etadi. Ekoturizm kontseptsiyasi yovvoyi tabiat safarlari va tabiatga sayohatlardan tortib, madaniy suvga cho'mish va jamoatchilik asosidagi turizm tashabbuslarigacha bo'lgan keng ko'lamli tadbirlarni o'z ichiga oladi.

So'nggi yillarda global ekoturizm sanoati barqaror o'sishning guvohi bo'ldi, bu iste'molchilarning haqiqiy, immersiv tajribaga bo'lgan talabining ortishi va atrof-muhitga bo'lgan ongning ortishi bilan bog'liq. Butun dunyo mamlakatlari ekoturizm mahsulotlarini rivojlantirish va barqaror turizm amaliyotini ilgari surish uchun o‘zlarining tabiiy va madaniy boyliklaridan mablag‘ sarfladilar. Tropik tropik o'rmonlar va marjon riflaridan tortib savanna tekisliklari va tog'li landshaftlargacha, ekoturizm yo'nalishlari sayohatchilar uchun turli xil ekotizimlar va madaniy meros ob'ektlarini taklif qiladi.

Metodologiya:

Ushbu tadqiqotda qo'llaniladigan metodologiya turizm qobiliyatini rivojlantirishda ekoturizmning jahon tajribasi bilan bog'liq mavjud adabiyotlar, amaliy tadqiqotlar va tadqiqot natijalarini har tomonlama ko'rib chiqish va sintez qilishni o'z ichiga oladi. Quyidagi qadamlar tegishli ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va sharhlash uchun qo'llaniladigan yondashuvni tavsiflaydi:

Ekoturizm va turizmni rivojlantirishga oid ilmiy maqola va nashrlarni aniqlash maqsadida akademik ma’lumotlar bazalari, jurnallar, kitoblar, hisobotlar va boshqa tegishli manbalardan tizimli qidiruv o‘tkazildi. “Ekoturizm”, “turizm qobiliyati”, “barqaror turizm”, “atrof-muhitni muhofaza qilish”, “jamiyat imkoniyatlarini kengaytirish” kabi kalit so‘zlar qidiruvni yanada takomillashtirish va tegishli adabiyotlarni har tomonlama yoritishni ta’minlash uchun qo‘llanildi.

Maqolalar va tadqiqotlar tadqiqot maqsadlariga muvofiqligi hamda ilmiy manbalar sifatidagi sifati va ishonchliligi asosida saralandi. Ekoturizmning atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy rivojlanish va jamiyatning imkoniyatlarini kengaytirishga ta'siri haqida tushuncha beruvchi ekspertlar tomonidan ko'rib chiqilgan nashrlar, empirik tadqiqotlar va amaliy tadqiqotlarga ustuvor ahamiyat berildi. Axborot valyutasi va hozirgi kontekstga mos kelishini ta'minlash uchun faqat so'nggi yigirma yil ichida nashr etilgan manbalar kiritilgan.

Adabiyotlar va amaliy tadqiqotlar sintezi atrof-muhitni muhofaza qilish va barqarorlikni ta'minlashda ekoturizmning muhim rolini ta'kidlaydi. Ekoturizm yo'nalishlari tabiiy yashash joylari, biologik xilma-xillik nuqtalari va nozik

ekotizimlarning saqlovchisi bo'lib xizmat qiladi va tashrif buyuruvchilarga tabiatni boshqarish va qadrlashni rivojlantirish bilan birga ajoyib tajribalarni taklif qiladi. Tabiatni muhofaza qilish tashabbuslari uchun daromad olish, barqaror amaliyotni targ'ib qilish va atrof-muhit muammolari haqida xabardorlikni oshirish orqali ekoturizm sayyoramizning ekologik merosini uzoq muddatli saqlashga hissa qo'shadi.

Ekoturizm, ayniqsa, qishloq va chekka hududlarda iqtisodiy rivojlanish va jamiyatning imkoniyatlarini kengaytirish uchun kuchli katalizator sifatida paydo bo'ldi. Kosta-Rika, Namibiya va Tailand kabi yo‘nalishlardan olingan amaliy tadqiqotlar ekoturizmning ijtimoiy-iqtisodiy afzalliklarini, jumladan, ish o‘rinlarini yaratish, daromad olish va infratuzilmani rivojlantirishni ta’kidlaydi. Bundan tashqari, ekoturizm jamiyatga asoslangan sayyohlik tashabbuslari orqali madaniy qadrlash va imkoniyatlarni kuchaytiradi, mahalliy aholiga o'zlarining madaniy merosini, an'anaviy bilimlarini va tadbirkorlik ko'nikmalarini namoyish qilish imkonini beradi.

Ekoturizm muvaffaqiyatining markazida barqaror turizm amaliyotlari va mas'uliyatli turizm tamoyillarini qabul qilishdir. Ekoturizm operatorlari chiqindilarni kamaytirish, energiyani tejash va mahalliy yetkazib beruvchilarni qo‘llab-quvvatlash kabi ekologik toza tashabbuslarni tobora ko‘proq amalga oshirmoqda, ularning atrof-muhitga ta’sirini kamaytirish va ularning ijtimoiy va iqtisodiy ta’sirini kuchaytirish. Global Barqaror Turizm Kengashi (GSTC) mezonlari va Xalqaro Ekoturizm Jamiyati (TIES) yo‘riqnomalari kabi sertifikatlashtirish dasturlari va standartlari ekoturizm korxonalari uchun barqarorlik va mas’uliyatli turizmga bo‘lgan sadoqatini namoyish qilish uchun asoslar yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, ekoturizm turizmni rivojlantirish uchun atrof-muhitni muhofaza qilish, iqtisodiy farovonlik va ijtimoiy farovonlikka ustuvor ahamiyat beradigan yaxlit yondashuvni taklif etadi. Barqarorlik va mas'uliyatli turizm tamoyillarini o'zlashtirgan holda, ekoturizm yo'nalishlarni o'zgartirish, jamoalarning imkoniyatlarini kengaytirish va kelajak avlodlar uchun sayyoramizning tabiiy va madaniy merosini saqlab qolish qudratiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Ceballos-Lascurain, H. (1987). Tourism, Ecotourism, and Protected Areas. IUCN.
2. Buckley, R. (2009). Ecotourism: Principles and Practices. CABI.
3. Honey, M. (1999). Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise?. Island Press.
4. Honey, M. (2008). Ecotourism and Sustainable Development: A Critical Examination. Journal of Sustainable Tourism, 16(6), 713-730.

AI EMPOWERED EDUCATION: TRANSFORMING TOMORROW’S LEARNERS WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

ass. prof. Umme Sania,
Dr. Kamilov Dilshod,